

Flúðum 15. janúar 2021

Hér sendist umsögn sveitarstjórnar Hrunamannahrepps um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð, mál nr. 369 en sveitarstjórn bókaði eftirfarandi á fundi í sínum þann 14. Janúar s.l.

1. Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis: Umsagnarbeiðni um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð.

Oddviti kynnti umsagnarbeiðni frá Umhverfis- og samgöngunefnd Alþingis um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð.

Bókun frá Halldóru Hjörleifsdóttur og Kolbrúnu Haraldsdóttur:

Við viljum ítreka fyrri bókanir sem við höfum sett fram um málið og tökum jafnframt undir umsögn umhverfisnefndar Hrunamannahrepps en þau bókuðu eftirfarandi.

„Umsögn um frumvarp til laga um Hálandisþjóðgarð.

Tilgangur með stofnun Hálandisþjóðgarðs er í grunninn góður, sem byggir á hugmynd um að vernda og bæta miðhálandi Íslands og fá fram heildarsýn yfir landsvæðið. Hins vegar er mörgu ábótavant í frumvarpinu og ekki hægt að styðja það að svo stöddu án breytinga.

Nauðsynlegt er að fá fram, áður en frumvarpið verður samþykkt, hvernig flokkun friðlýsingar (IUCN) er um að ræða innan þjóðgarðsins.

Tryggja þarf að hægt sé að fara í nauðsynlegar framkvæmdir innan garðsins og nýta efni innan svæðis sé þess kostur samanber bætingu vegakerfis. Í 13. gr frumvarpsins er nauðsynlegt að umdæmisráðin komi að ráðningu þjóðgarðsvarðar innan síns umdæmis þar sem þjóðgarðsvörður er nánasti starfsmaður ráðsins.

Tryggt verði að gjaldtöku innan þjóðgarðsins verði stillt í hóf. Að tryggt sé að gildandi samningar sem eru nú þegar í gildi innan svæðisins, sem Hálandisþjóðgarður mun marka, haldi sér.

Að allir virkjanakostir, sem eru í bið- og nýtingarflokki, sama hvort þeir séu innan jaðarsvæða eða ekki, fái sitt lögformlega ferli sem rammaáætlun segir til um, enda erfitt að spá hver orkubörf verður í framtíðinni. Í þessu samhengi er rétt að benda á að orkuskipti í samgöngum krefjast mikillar orku og þarf að virkja í sátt við náttúruna. Virkjun og náttúruvernd geta farið saman. Kostnaður vegna nefndafólks, stjórnar og yfirstjórnar verður hlutfallslega hár miðað við fjárbörf þjóðgarðsins í heild.

Tryggja þarf skýrt og fyrirsjáanlegt ferli varðandi leyfisveitingar hverju sinni. Leyft sé að nota flygildi innan garðsins nema sérstaklega sé kveðið á um annað en ekki öfugt.

Heimila þyrlu- og flugvélaendingar utan flugvallasvæða án leyfis þjóðgarðsvarðar ef um er að ræða björgunar- og neyðarstarf.

Tryggja þarf að höfuðstöðvar þjóðgarðsins séu einhvers staðar innan sveitarfélaganna sem falla undir Hálandisþjóðgarð.

Tryggja skal að stjórnarskrár varin réttindi haldi sér.“

Bókun frá Bjarneyju Vignisdóttur, Jóni Bjarnasyni og Sigurði Sigurjónssyni:

Við viljum ítreka fyrri bókanir sem við höfum sett fram um málið og tökum jafnframt undir umsögn umhverfisnefndar Hrunamannahrepps.

Afstaða okkar er skýr, við leggjumst gegn frumvarpi umhverfisráðherra um Hálandisþjóðgarð. Skipulagsskylda hálandisins er í höndum sveitarfélaga og farið eftir skipulagslögum, þjóðlendulögum og landskipulagsstefnu við gerð aðalskipulags og svæðisskipulaga ef þau eru fyrir hendi. Árið 1998 voru sett lög um þjóðlendu sem er samstarf forsætisráðuneytis og sveitarfélaga. Til að nýta land og landsréttindi innan þjóðlendu þarf leyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar sem og forsætisráðuneytisins. Nú ríkir loksins orðið sátt með þetta fyrirkomulag og því einfaldlega rangt að halda því fram að á svæðinu ríki reiðuleysi eða meingölluð stjórnarsýsla

Málið hefur ekki unnist með réttum hætti og alls ekki í sátt við sveitarfélög og alla þá fjölmörgu hópa sem sýnt hafa hálandinu áhuga með viðkomu, uppbyggingu, eða allri þeirri starfsemi sem nú er viðhöfð. Að vinna eigi málið á þessum hraða í gegnum þing og þjóð þegar málið hefur aldrei fengið þinglega meðferð og því hefur Alþingi aldrei

lagt línurnar um hvornig fyrirhugaður þjóðgarður ætti að taka mið af. Í raun var settur saman hópur sem átti að meta og greina tækifæri í fyrirhuguðum þjóðgarði. Ekki hverjir ókostirnir væru, ekki hvað mun glatast eingöngu tækifærin. Ráðherra hefur vissulega fundað með fulltrúum sveitarfélaga en lítið sem ekkert hlustað á athugasemdir þeirra. Það samráð sem ráðherra hefur sýnt við málið hefur því mistekist og því miður hefur ráðherra aukið ágreining milli aðila. Hraði málsins og aðferðafræði við málið á vegum hins opinbera er fordæmalaus.

Mikið hefur ráðherrann talað um að komið hafi á móts við sveitarfélög hvað varðar skipulagsskylduna, rétt er að breyting hefur orðið á hvað varðar stjórnunar og verndaráætlanir og eru þær ekki bindandi fyrir sveitarfélög eins og var í upphaflegu frumvarpi. Hins vegar er 16. grein frumvarpsins nokkuð augljós hvað þetta varðar. Í henni stendur um réttaráhrif stjórnunar og verndaráætlana að ráðherra sé heimilt að setja í reglugerð nánari ákvæði um réttaráhrif stjórnunar og verndaráætlanna. Með öðrum orðum getur hann með einfaldri reglugerðarbreytingu afmarkað nánar að stjórnunar og verndaráætlanir verði bindandi fyrir sveitarfélög. Einnig kemur fram að mannvirkjagerð eða hverskonar jarðrask innan Hálandisþjóðgarðs er óframkvæmanlegt ef ekki er gert ráð fyrir þeim í stjórnunar og verndaráætlunum. Ef lítið er á 17. grein laganna þá er óframkvæmanlegt fyrir sveitarfélagið að ráðast í framkvæmdir sem ekki er gert ráð fyrir í stjórnunar- og verndaráætlun eða með höfðu samráði og samþykki garðsins. Með öðrum orðum má sveitarfélagið ekki gera neitt sem umdæmisráði í þjóðgarðinum hugnast ekki, reyndar miðað við þá stjórnsýslu sem lagt er upp með getur stjórn garðsins breytt áætlunum umdæmisráða og síðast en ekki síst getur ráðherra breytt áætlunum stjórnar þjóðgarðsins.

Við umfjöllun málsins hefur oft verið rætt um gestastofur og störf í dreifbýli, ekkert er því til fyrirstöðu í núverandi stjórnsýslu að byggja gestastofur og ráða fólk á svæðið án tilkomu þjóðgarðs. Þá í samráði og sátt viðkomandi sveitarfélags eða einkaaðila. Við bendum á Gullfoss kaffi þar sem einkaaðili rekur í raun gestastofu með myndarlegum hætti og skilar arði til samfélagsins í formi skatta. Engin greining um náttúrverndargildi eða heildarhagsmuni svæðisins hefur verið gerð t.d. mat á hagsmunum þeirra sem nýta svæðið eða þeim sem munu hugsanlega nýta svæðið í framtíðinni. Þeirri spurningu um hvað sé að núverandi kerfi hefur ekki verið svarað. Margt þarf að skoða þegar svo stór ákvörðun eins og stofnun Hálandisþjóðgarðs er tekin enda um að ræða framtíð stórs hluta landsins.

Ef frumvarpið nær fram að ganga mun það hafa neikvæð áhrif að okkar mati á kraft og dugnað þeirra hópa sem hafa með myndarlegum hætti gert kraftaverk í þágu svæðisins t.d. með landgræðslu, uppbyggingu vega og húsa ásamt því að varðveita sögu hálandisins. Það mun að öllum líkindum gerast með flóknari stjórnsýslu. En þetta atriði er eitt af þeim fjölmörgu sem ekki hefur verið metið.

Við sem kjörnir fulltrúar sveitarfélagsins getum ekki sæst á það að færa frá okkur þá skipulagsskyldu sem við höfum sannarlega sinnt inn á afrétti okkar til frjálsra félagasamtaka og embættismanna. Samstarf milli félagasamtaka og sveitarfélagsins hefur verið virkilega gott og oft á tíðum fulltrúar félagasamtaka sem sitja í stjórnnum og ráðum sveitarfélaga með lýðræðislegum hætti.

Við teljum að vinna við svona stórt mál þurfi lengri tíma og vinnast í miklu meiri sátt við sveitarfélögin og þá hópa samfélagsins sem hafa mikið til málanna að leggja. Við bendum svo á að 1 gr. laga um stofnun Vatnajökulsþjóðgarðs er kveðið á að leita skal samþykkis viðkomandi sveitarstjórnar fyrir friðlýsingu landsvæðis í sveitarfélaginu. Þetta er hvergi að finna í lögum um fyrirhugaðan Hálandisþjóðgarð. Stofnun þjóðgarðs á hálandi Íslands á alls ekki að vera lögþvinguð aðgerð.

Kveðja

JGV

Jón G. Valgeirsson

sveitarstjóri

480-6600

jon@fludir.is